

หญ้านาเปียร์

เอกสารคำแนะนำ

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ISBN 974-682-051-6

หมู่บ้านเปียร์

ลิขสิทธิ์

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดพิมพ์โดย

กองปศุสัตว์สัมพันธ์ กรมปศุสัตว์

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2653-4493, 0-2653-4444 ต่อ 2431

โทรสาร 0-2653-4934

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2545 จำนวน 10,000 เล่ม

ผู้เรียบเรียง

นายจิระวัชร เข้มสวัสดิ์

นางฉายแสง ไผ่แก้ว

นางเกียรตินิรุรักษ์ โภคสวัสดิ์

นายวิรัช สุขสราญ

นายเกียรติศักดิ์ กล้าเอม

นายอรรณศักดิ์ พลบำรุง

นายวีระศักดิ์ จิโนแสง

นางลักขณา วุฒิปราชญ์อำไพ

นายมนัส อภินาคพงศ์

กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

โทร. 0-2653-4491, 0-2653-4444 ต่อ 3441, 3442

คำนำ

การเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดีหรือประสบความสำเร็จ ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับตัวเกษตรกรเอง ที่ต้องเอาใจใส่ดูแลสัตว์เลี้ยงเป็นอย่างดี การเลี้ยงสัตว์นอกจากต้องมีพันธุ์สัตว์ และสุขภาพสัตว์ที่ดีแล้ว อาหารที่ใช้เลี้ยงนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเนื่องจากต้นทุนส่วนใหญ่มากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าอาหาร ดังนั้นเกษตรกรที่รู้จักเลือกใช้อาหารที่ดี ราคาถูก จะช่วยลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ได้มาก

สำหรับโคเนื้อ โคนม กระบือ แพะ แกะ ซึ่งเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้อง อาหารหลักที่ใช้เลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นอาหารหยาบ หรือพืชอาหารสัตว์ โดยทั่วไปการปลูกพืชอาหารสัตว์ให้ได้ผลดีจำเป็นต้องพิจารณาเลือกชนิดของพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้จะเป็นการนำเสนอและแนะนำวิธีการปลูกและการใช้ประโยชน์ของหญ้าเนเปียร์ เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรปลูกสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์และผลิตเสบียงสัตว์จำหน่ายต่อไป

กรมปศุสัตว์

สารบัญ

หน้า

หญ้าเนเปียร์	1
ช่วงเวลาปลูก	3
การเตรียมดิน	3
การจัดหาและเตรียมท่อนพันธุ์	4
การปลูก	5
การใส่ปุ๋ย	6
การกำจัดวัชพืช	6
การให้น้ำ	7
ต้นทุนการผลิต	8
การใช้ประโยชน์	9
- การตัดสด	12
- การทำหญ้าหมัก	14
- การทำหญ้าแห้ง	19
สถานที่จำหน่ายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ของกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์	21

หญ้าเนเปียร์

หญ้าเนเปียร์ เป็นหญ้าเขตร้อนที่มีอายุหลายปี มีทรงต้นเป็นกอ ตั้งตรงคล้ายอ้อย ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์ เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนปนทราย ถึงดินเหนียว ถ้าปลูกในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง และมีการให้น้ำชลประทาน จะได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี หญ้าเนเปียร์มีหลายสายพันธุ์ คือ หญ้าเนเปียร์ ธรรมดา (*Pennisetum purpureum*) หญ้าเนเปียร์แคระ (*P. purpureum* cv. Mott) และหญ้าเนเปียร์ลูกผสม (*P. purpureum* x *P. americanum*) ซึ่งมี 2 สายพันธุ์ คือ เนเปียร์ยักษ์ (King grass) และบาน่า (Bana grass) หญ้าเนเปียร์ธรรมดา และเนเปียร์ลูกผสมเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่ สูงประมาณ 3-4 เมตร ส่วนหญ้าเนเปียร์แคระจะมีการแตกกอดี มีส่วนของใบมากกว่าต้น และออกดอกก่อนสายพันธุ์อื่นๆ เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่สูง 1-2 เมตร

เนเปียร์ธรรมดา

เนเปียร์แคะ

เนเปียร์ยักษ์

บาน่า

ช่วงเวลาปลูก

สามารถปลูกได้ตลอดปี ถ้ามีการให้น้ำชลประทาน แต่โดยทั่วไปควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงกรกฎาคม

การเตรียมดิน

เริ่มไถเมื่อฝนตกครั้งแรก ประมาณเดือนเมษายน ขณะที่ดินมีความชื้นเหมาะสม เพื่อเปิดหน้าดิน และทำลายวัชพืช และปล่อยทิ้งไว้ 3-4 สัปดาห์ จากนั้นไถพรวนอีก 1-2 ครั้ง เพื่อย่อยดินให้ละเอียดและร่วนซุยมากขึ้น

ไถพรวน 2-3 ครั้ง

การจัดหาและเตรียมท่อนพันธุ์

ท่อนพันธุ์หญ้าเนเปียร์เตรียมโดยนำต้นหญ้าที่มีอายุ 4-6 เดือน มาตัดเป็นท่อนสั้นๆ แต่ละท่อนมีข้อติดอยู่ 1-2 ข้อ หรือตัดท่อนพันธุ์ยาว

หญ้าเนเปียร์อายุประมาณ 6 เดือน ตัดนำมาใช้เป็นท่อนพันธุ์

ทั้งต้น นำไปใช้ปลูกได้โดยตรง หญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ สามารถใช้ตัดเป็นท่อนพันธุ์ สำหรับปลูกในพื้นที่ ประมาณ 10 - 20 ไร่ การจัดหาท่อนพันธุ์ สามารถติดต่อได้ที่ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์และสถานอาหารสัตว์ทั่วประเทศ ตามรายละเอียดข้างท้ายเล่ม

การปลูก

การปลูกหญ้าเนเปียร์ด้วยท่อนสั้น โดยใช้ระยะปลูก 75 x 75 เซนติเมตร ปลูกหลุมละ 2 ท่อน โดยใช้โคนปักเอียงลงดิน ให้ข้ออยู่ใต้ดินลึก 1 - 2 นิ้ว กลบดินและเหยียบให้แน่น

การปลูกด้วยท่อนพันธุ์ยาวทั้งต้น ทำได้โดยนำท่อนพันธุ์มาวางนอนเป็นแถว ติดต่อกันโดยมีระยะห่างระหว่างแถว 0.75 - 1 เมตร และกลบดินให้ท่อนพันธุ์อยู่ลึก 1 - 2 นิ้ว

การปลูกหญ้าเนเปียร์ด้วยท่อนพันธุ์

การปลูกหญ้าเนเปียร์โดยปลูกแบบยกร่องสวน

การใส่ปุ๋ย

ควรใส่ปุ๋ยรองพื้นสูตร 15 - 15 - 15 อัตรา 50 - 100 กิโลกรัมต่อไร่ และอาจใส่ปุ๋ยคอกร่วมด้วยเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน หลังตัดทุกครั้งต้องใส่ปุ๋ย ยูเรีย (46 - 0 - 0) อัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปีต่อไปควรใส่ปุ๋ย เช่นเดียวกันกับปีแรก โดยใส่ปุ๋ยสูตร 15 - 15 - 15 ในช่วงต้นฤดูฝน

การกำจัดวัชพืช

ควรกำจัดวัชพืชภายหลังจากปลูกหญ้าเนเปียร์ ประมาณ 2 - 4 สัปดาห์ เพื่อช่วยให้หญ้าสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้

การให้น้ำ

การปลูกหญ้าเนเปียร์ควรมีการให้น้ำช่วงฤดูแล้ง และในช่วงฝนทิ้งช่วง วิธีการให้น้ำหญ้าเนเปียร์สามารถทำได้หลายวิธี อาทิ ปล่อยน้ำเข้าแปลงพอให้ดินชุ่มชื้นทุก 1 - 2 สัปดาห์ หรือใช้ระบบน้ำฝอย (สปริงเกอร์) ทุก 3 - 5 วัน เป็นต้น

ในบางกรณีที่มีการจัดแปลงแบบปรกติ อาจต้องให้น้ำบ่อยครั้ง ดังเช่น เกษตรกรอำเภอปากช่อง จ.นครราชสีมา ปลูกหญ้าในพื้นที่ 4 ไร่ ให้น้ำแบบระบบน้ำฝอยทุก 2 วัน โดยใช้สปริงเกอร์ขนาด 1/2 นิ้ว จำนวน 9 หัว ให้น้ำวันละ 2 ชั่วโมง คิดเป็นปริมาณน้ำที่ให้น้ำวันละประมาณ 9 ลูกบาศก์เมตร ต่อไร่ หญ้าให้ผลผลิตสูง สามารถตัดใช้ได้ตลอดทั้งปี

การให้น้ำหญ้าเนเปียร์ด้วยระบบน้ำฝอย

ต้นทุนการผลิต

การปลูกหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ จะเสียค่าใช้จ่ายในการผลิต ดังนี้

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2
1. ค่าจ้างเหมาเตรียมดิน (บาทต่อไร่)	300	-
2. ค่าแรงงาน (บาทต่อไร่)		
เตรียมท่อนพันธุ์	150	-
ปลูก	400	-
กำจัดวัชพืช	500	-
เก็บเกี่ยว	800	900
3. ค่าวัสดุ (บาทต่อไร่)		
ปุ๋ยเคมี	1,800	1,800
น้ำมันเชื้อเพลิงให้น้ำ	400	400
4. ต้นทุนทั้งหมด (บาทต่อไร่)	4,350	2,200
5. ผลผลิตหญ้าแห้งเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)	3,500	3,500
6. ต้นทุนการผลิต (บาทต่อกิโลกรัม)	1.24	0.62

ที่มา : ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชัยนาท, 2545

การใช้ประโยชน์

เริ่มตัดใช้ประโยชน์ครั้งแรกเมื่อหญ้าอายุ 60 - 70 วัน และตัดครั้งต่อไปทุก 30 - 45 วัน ส่วนในช่วงฤดูฝนหญ้าเจริญเติบโตได้เร็ว อาจทำการตัดได้น้อยกว่า 30 วัน โดยทำการตัดชิดดิน แต่ถ้าสังเกตเห็นรากลอย ควรทำการพรวนและพูนดินกลบโคน แปลงหญ้าถ้ามีการดูแลอย่างดีจะมีอายุการใช้ประโยชน์ได้ประมาณ 5 ปี หญ้าเนเปียร์ที่ปลูกในเขตชลประทานที่มีการให้น้ำได้จะให้ผลผลิตน้ำหนักแห้งปีละ 3 - 4 ตันต่อไร่ โดยผลผลิตสูงในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนมิถุนายน - ตุลาคม หลังจากนั้นผลผลิตลดลงเล็กน้อยในช่วงฤดูแล้ง ถ้าปลูกนอกเขตชลประทานอาศัยน้ำฝน หญ้าจะให้ผลผลิตน้ำหนักแห้งเพียงปีละ 2 - 3 ตันต่อไร่ คุณค่าทางอาหารสัตว์ของหญ้าเนเปียร์ตัดทุก 30 วัน มีโปรตีน 10 - 12 เปอร์เซ็นต์ เยื่อใย ADF ประมาณ 37 เปอร์เซ็นต์ และเยื่อใย NDF ประมาณ 64 เปอร์เซ็นต์ หญ้าเนเปียร์นำไปใช้ประโยชน์ได้หลายรูปแบบ เช่น ตัดสด ทำหญ้าหมักและทำหญ้าแห้ง

การตัดนำไปใช้ประโยชน์ควรตัดชิดดิน

การงอกใหม่ของหญ้าเนเปียร์หลังตัด 3-4 วัน

การตัดหญ้าเนเปียร์สดขายในตลาดนัด โค-กระบือ

การตัดสด

หญ้าเนเปียร์สามารถตัดสดมาใช้ได้ตลอดปี ถ้ามีการให้น้ำ ดังเช่น
เกษตรอำเภอปากช่อง จ.นครราชสีมา ปลุกหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ ใช้เลี้ยงโคนม
ได้ 2 ตัว โดยตัดมาให้โคนมกินได้ตลอดปีและเสริมฟางแห้ง หญ้าหมักบ้าง
ในช่วงแล้ง (พฤศจิกายน - มกราคม)

การนำหญ้าเนเปียร์ไปเลี้ยงโคนม

การตัดหญ้าบาน่า เพื่อนำไปขายที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อำเภอหางฉัตร จังหวัดลำปาง

การนำหญ้าบาน่าไปเลี้ยงช้าง

การนำหญ้าเนเปียร์ไปเลี้ยงโคเนื้อ

การทำหญ้าหมัก

ในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม หญ้าจะมีผลผลิตมาก อาจสำรองผลผลิตไว้ในรูปหญ้าหมัก โดยมีหลุมหมักหรือภาชนะบรรจุพืชหมักได้หลายรูปแบบเช่น แบบกองบนพื้น หลุมหมักแบบราง เป็นต้น

สำหรับเกษตรกรสามารถทำหมักโดยใช้ถุง หรือกระสอบพลาสติกสาน โดยมีวิธีการทำ ดังนี้

1. ตัดหญ้าที่อายุ 30 - 45 วัน
2. หั่นให้มีขนาดเล็กลงด้วยเครื่องตัดหญ้า ขนาดความยาว 2 - 3

เซนติเมตร

หลุมหมักแบบราง

หลุมหมักแบบกำแพงคอนกรีต

การใช้เครื่องหั่นหญ้าให้มีขนาด 2-3 เซนติเมตร

หญ้าหมักในถุงพลาสติกดำ ขนาด 30x40 นิ้ว

3. บรรจุลงในถุง หรือ กระสอบพลาสติกสาน (ใช้กระสอบที่ใช้แล้วก็ได้) อัดให้แน่นพร้อมกับมัดหรือเย็บปากถุงให้สนิท

4. กรณีใช้กระสอบพลาสติกสาน หุ้มกระสอบพลาสติกสานด้านนอกด้วยพลาสติกบางใส ให้มิดชิดอีกชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกันอากาศจากภายนอกซึมเข้าข้างในกระสอบฯ ประมาณ 3 สัปดาห์ก็สามารถนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ได้

5. เกษตรกรไม่ควรเก็บไว้นานจนเกินไป เพราะถุงหรือกระสอบฯ อาจถูกทำลายด้วยมด แมลง หรือหนูเสียหายได้

หญ้าหมักในถุงพลาสติก

หญ้าเนเปียร์แคระที่อายุ 30 วัน มีใบมากเหมาะที่จะนำมาทำหญ้าแห้ง

การทำหญ้าแห้ง

ควรทำช่วงปลายฤดูฝน หรือฝนทิ้งช่วง (มิ.ย. - ก.ค.) พันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับทำหญ้าแห้งคือ หญ้าเนเปียร์แคระ การตัดทำแห้งควรตัดที่อายุประมาณ 30 วัน ฟังหญ้าที่ตัดแล้วตากไว้ในแปลงโดยกระจายกองหญ้าทุกวันๆ ละ 2 - 3 ครั้งเพื่อให้หญ้าได้รับแสงแดดมากที่สุด หญ้าจะแห้งได้เร็ว และขนย้ายออกจากแปลงเร็วที่สุด หญ้าที่เหมาะสมทำหญ้าแห้งอัดฟ่อนควรมีความชื้นไม่เกิน 15 เปอร์เซ็นต์ สามารถตรวจสอบโดยใช้เล็บมือขูดลำต้นหญ้า ถ้าผิวลำต้นหญ้าไม่หลุดออกแสดงว่าหญ้ามียีนความชื้นน้อยเหมาะที่จะอัดฟ่อนได้

การนำหญ้าแห้งมาอัดฟ่อนทำได้หลายวิธี

1. อัดโดยใช้ลั้งไม้สี่เหลี่ยม ขนาดกว้าง 35 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร สูง 35 เซนติเมตร โดยใช้แรงงาน 1 - 2 คน อัดหญ้าได้ชั่วโมงละ 3 - 5 ฟ่อน น้ำหนัก 10 - 12 กิโลกรัม
2. ใช้เครื่องอัดหญ้าขนาดเล็ก (8 - 10 แรงม้า) ใช้แรงงาน 4 คน อัดหญ้าแห้งได้ชั่วโมงละ 60 ฟ่อน น้ำหนักประมาณ 15 กิโลกรัม
3. เครื่องอัดหญ้าตัดท้ายแทรกเตอร์ ใช้แรงงานคน 2 คน อัดหญ้าแห้งได้ชั่วโมงละ 150 ฟ่อน น้ำหนักประมาณ 20 กิโลกรัม

การเก็บหญ้าแห้งที่อัดฟ่อนแล้วต้องใช้ไม้หรือท่อนไม้รองพื้นไม่ให้ฟ่อนหญ้าสัมผัสดินโดยตรงและเรียงฟ่อนหญ้าให้เป็นระเบียบในโรงที่ระบายอากาศได้ดี มีหลังคาและผนังมิดชิดกันฝนได้

สถานที่จำหน่ายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ของกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

1. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ขอนแก่น	ด.ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40260	โทร. 0-4326-1123
2. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์สระแก้ว	อ.คลองหาด จ.สระแก้ว 27260	โทร. 0-3725-1755
3. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ปากช่อง	อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130	โทร. 0-4431-1612
4. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ลำปาง	อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง 52190	โทร. 0-5422-2695
5. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรี	ด.สามพระยา อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี 76120	โทร. 0-3247-2390
6. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์นครศรีธรรมราช	อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช 80130	โทร. 0-7534-7339
7. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์นราธิวาส	ต. ปณ. 2 อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000	โทร. 0-7351-2751
8. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชัยนาท	อ.สรรพยา จ.ชัยนาท 17150	โทร. 0-5641-1162
9. สถานีอาหารสัตว์สกลนคร	ด.เชียงเครือ อ.เมือง จ.สกลนคร 47000	โทร. 0-4271-4299
10. สถานีอาหารสัตว์หนองคาย	อ.เมือง จ.หนองคาย 43000	โทร. 0-4242-1373
11. สถานีอาหารสัตว์เลย	อ.วังสะพุง จ.เลย 42130	โทร. 0-4281-2839
12. สถานีอาหารสัตว์สุพรรณบุรี	อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี 72180	โทร. 0-1946-5731
13. สถานีอาหารสัตว์เชียงราย	ด.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย 57100	โทร. 0-5370-2213
14. สถานีอาหารสัตว์แพร่	อ.ร้องกวาง จ.แพร่ 54140	โทร. 0-5452-2268
15. สถานีอาหารสัตว์พิจิตร	ด.วังสำโรง อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร 66110	โทร. 0-5661-3526
16. สถานีอาหารสัตว์เพชรบูรณ์	อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ 67000	โทร. 0-5672-1558
17. สถานีอาหารสัตว์เขียงยี่น	อ.เขียงยี่น จ.มหาสารคาม 44160	โทร. 0-4378-1322
18. สถานีอาหารสัตว์ประจวบคีรีขันธ์	อ.กุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77150	โทร. 0-3268-1990
19. สถานีอาหารสัตว์กาญจนบุรี	ต. ปณ. 28 อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี 71180	โทร. 0-3453-1063
20. สถานีอาหารสัตว์บุรีรัมย์	อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ 31220	โทร. 0-4464-6077
21. สถานีอาหารสัตว์อุดรธานี	อ.กุดจับ จ.อุดรธานี 41250	โทร. 0-4229-1206
22. สถานีอาหารสัตว์ชุมพร	ด.สลุย อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร 86140	โทร. 0-7761-1063
23. สถานีอาหารสัตว์สุราษฎร์ธานี	ต. ปณ.18 อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84150	โทร. 0-1270-0277
24. สถานีอาหารสัตว์ตรัง	อ.เมือง จ.ตรัง 92190	โทร. 0-1270-0277
25. สถานีอาหารสัตว์สตูล	อ.ควนกาหลง จ.สตูล 91130	โทร. 0-7479-7070

26. สถานีอาหารสัตว์พัทลุง	ด.เขาย่า อ.ศรีบรรพต จ.พัทลุง 93190	โทร. 0-7468-9143
27. สถานีอาหารสัตว์สุโขทัย	อ.คีรีมาศ จ.สุโขทัย 64160	โทร. 0-5561-2874
28. สถานีอาหารสัตว์กาฬสินธุ์	ต. ปณ. 13 อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ 46000	โทร. 0-4381-3295
29. สถานีอาหารสัตว์นครพนม	อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม 48120	โทร. 0-4258-1285
30. สถานีอาหารสัตว์ยโสธร	อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร 35110	โทร. 0-4571-1269
31. สถานีอาหารสัตว์ทุ่งกุลาร้องไห้	อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด 45130	โทร. 0-4358-1454
32. สถานีอาหารสัตว์มุกดาหาร	อ.เมือง จ.มุกดาหาร 49000	โทร. 0-4261-1673
33. สถานีอาหารสัตว์อุบลราชธานี	อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000	โทร. 0-4531-2691

เลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดี จะต้อง

- สัตว์พันธุ์ดี
- อาหารดี
- โรคเรื้อรัง
- การจัดการ (การเลี้ยงดู) ดี
- การควบคุมป้องกันโรคดี

มีปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ ประโยชน์ได้ที่
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ